

“Seksueel geweld in Colombia: een oorlogswapen”

Voorstelling van het Oxfam-rapport, georganiseerd door Oxfam Internationaal en Oxfam Solidariteit

Vrijdag 11 september 2009, Conferentiezaal A 017 in Amazone, Middaglijnstraat 10, 1210 Brussel, van 10u30 tot 12u.

Verslag: Stephanie Eggermont

INLEIDING

Dit verslag is slechts een samenvatting van wat tijdens de voorstelling gezegd werd. Het volledige Oxfam-rapport is te vinden in de RoSa-bibliotheek, zowel in het Engels als in het Nederlands.

De heer Erik van Mele, verantwoordelijk voor Oxfam Solidariteit, neemt als eerste het woord.

Erik van Mele (programmabeheerder Oxfam Solidariteit) spreekt tijdens de voorstelling in naam van Oxfam Internationaal. Hij introduceert zichzelf en de tweede spreker, Jineth Bedoya, Colombiaanse journaliste bij de krant *El Tiempo* en zelf slachtoffer van seksueel misbruik.

Erik van Mele begint zijn uiteenzetting met wat toelichting over de structuur en de doelstellingen van Oxfam Internationaal:

Structuur:

Oxfam Internationaal is een internationale groep van onafhankelijke ngo's die zich inzetten voor armoedebestrijding en onrechtvaardigheid in de wereld. De Belgische tak van Oxfam Internationaal is 'Oxfam in België' en die bestaat uit drie verschillende, onafhankelijke organisaties:

- Oxfam-Solidariteit (nationaal, tweetalig)
- Oxfam-Wereldwinkels (Vlaanderen)
- Magasins du Monde-Oxfam (Wallonië)

Alexander Therry is Colombia-specialist van Oxfam Solidariteit. Hij is tijdens de voorstelling tolk; na de voorstelling is er tijd om hem vragen te stellen.

Doelstellingen:

Oxfam Internationaal heeft vier centrale doelstellingen. Het strijdt wereldwijd voor:

1. economische rechtvaardigheid
2. recht op sociale basisvoorzieningen
3. recht op leven en veiligheid
4. 'gender justice'

Rechtvaardigheid wat gender betreft is niet alleen een specifieke doelstelling, het is ook een centraal thema binnen de andere doelstellingen.

GEWAPEND CONFLICT IN COLOMBIA

Schets van de context:

- Het gewapend conflict in Colombia woedt nu al 50 jaar. In de strijd is het onderscheid tussen guerrilla, militairen en paramilitairen moeilijk te maken. De grenzen tussen goed en kwaad zijn vaag. De guerrilla die beweren te streven naar vrijheid en rechtvaardigheid vergrijpen zich eveneens aan drugshandel en ontvoering.
- Het gewapend conflict betekent een permanente schending van de mensenrechten. Het grootste probleem is de 'straffeloosheid' in het land: de Colombiaanse overheid verzwijgt en negeert misdaden.
- Colombia is wegens de vele grondstoffen een rijk land. Slechts een beperkt deel van de bevolking profiteert echter van deze rijkdom. Eén op twee Colombianen leeft in armoede.

OXFAM-PROGRAMMA ROND VROUWENRECHTEN

Doelstellingen:

Oxfam Internationaal wil voor vrouwen:

- een leven zonder geweld
- politieke participatie
- de strijd aanbinden tegen straffeloosheid
- seksuele en reproductieve rechten
- vrouwenorganisaties versterken (internationaal)
- een genderaanpak in het geheel van de acties (met vorming, onderzoek)
- een beleid aangepast aan gender

Oxfam Internationaal heeft in Colombia een bereik van 30 000 mensen. Het werkt samen met Colombiaanse organisaties en versterkt deze organisaties.

Seksueel geweld tegen vrouwen:

Seksueel geweld tegen vrouwen wordt als oorlogswapen gebruikt door alle gewapende groepen - militairen, paramilitairen en guerilla- zowel tegen vrouwelijke burgers als tegen hun vrouwelijke strijders.

De drijfveren voor seksueel geweld tegen vrouwen zijn erg uiteenlopend:

- omdat ze de opgelegde verbodsbepalingen of gendergerelateerde rollen niet naleven
- omdat ze beschouwd worden als nuttige instrumenten om de vijand te vernederen
- omdat ze ervan verdacht worden met die vijand samen te heulen

"Het gebruik van seksueel geweld is niet zeldzaam. Integendeel, het is een praktijk die integraal deel uitmaakt van het gewapend conflict. Door het voortdurende verzwijgen en negeren van deze misdaden door de Colombiaanse overheid blijft er echter grote straffeloosheid heersen en worden de misbruiken niet onderzocht of berecht en worden de daders niet bestraft."

Daarenboven durven vele vrouwen geen klacht indienen, opnieuw om verschillende redenen:

- uit vrees voor wraak
- uit schaamte, angst
- uit vrees voor het gevaar dat zij en hun families kunnen lopen
- omdat zij een schuldgevoel hebben na het seksueel misbruik

Degenen die wél aangifte doen ondervinden eveneens problemen:

- gebrek aan legale garanties
- wantrouwen ten opzichte van overheidsinstellingen

Door het beperkte aantal aangiften is het haast onmogelijk om exact cijfermateriaal te geven over het aantal slachtoffers van seksueel geweld. Getuigenissen laten echter vermoeden dat seksueel misbruik vaker voorkomt dan gedacht. Seksueel geweld tegen vrouwen en meisjes wordt in het Colombiaanse conflict op een systematische en wijdverspreide manier gebruikt.

Vrouwen zijn onzichtbaar:

“Het systematisch misbruiken van vrouwen en de straffeloosheid heeft ertoe geleid dat seksueel geweld als het ware genormaliseerd is binnen de Colombiaanse maatschappij. Vrouwen zien zichzelf vaak niet als slachtoffers omdat ze niet geloven of niet weten dat seksueel geweld een misdaad is. Anderzijds zien we dat de strategie om seksueel geweld onzichtbaar te maken ervoor zorgt dat de vrouw zwijgt en zo in de vergeethoek wordt geduwd.”

Vrouwen op de vlucht:

“Door het seksueel geweld proberen veel vrouwen Colombia te ontvluchten. Maar de bedreiging houdt niet op wanneer zij op de vlucht slaan. 52 % van de vrouwen op de vlucht is slachtoffer geworden van seksueel misbruik.

Afrocolombiaanse en inheemse vrouwen zijn het meest kwetsbaar voor seksueel geweld, omdat ze op drievoudige wijze gediscrimineerd worden: op basis van geslacht, etnische achtergrond en armoede.”

CONCLUSIE

“Het wijdverbreid en systematisch gebruik van seksueel geweld tegen vrouwen door alle gewapende groepen, als oorlogswapen en als onderdeel van een bredere terreurstrategie tegen de burgerbevolking kan een sleutelement zijn om dit misbruik als **misdad tegen de menselijkheid** te beschouwen.”

“Dit staat in schril contrast met de straffeloosheid en de ontkenning van deze misdaden door de Colombiaanse regering. De regering geeft blijk van een gebrek aan politieke wil en interesse om een problematiek aan te pakken die ze als secundair beschouwt.”

De Europese Unie moet optreden om de Colombiaanse regering onder druk te zetten.

CONCRETE MAATREGELEN VOOR DE EU EN HAAR LIDSTATEN

- eisen van nultolerantie voor de schending van de mensenrechten, vooral voor seksuele misdaden tegen vrouwen binnen het gewapend conflict. Hierbij moet de eis opgenomen worden tot berechting van de criminelen en vergoeding van de slachtoffers.

© RoSa vzw, september 2009

Bibliotheek, Documentatiecentrum en Archief voor Gelijke Kansen m/v, Feminisme en Vrouwenstudies
Koningsstraat 136 - 1000 Brussel <http://www.rosadoc.be> - info@rosadoc.be

- bijdragen tot de strijd tegen straffeloosheid en de bescherming van vrouwen tegen seksueel geweld, via specifieke clausules en voorwaarden binnen de relaties tussen de EU, haar lidstaten en Colombia
- opdrijven van de Europese steun aan organisaties van de civiele maatschappij
- aandringen bij de Colombiaanse regering op:
 - het aanpassen van de nationale wetgeving aan de internationale normen om zo de rechten van de vrouwen op preventie, begeleiding en toegang tot justitie te garanderen
 - het aannemen van een rechtssysteem dat de nodige bescherming en intimiteit biedt om vrouwen toe te laten seksueel misbruik aan te klagen
 - het voeren van een overheidsbeleid tegen seksueel geweld binnen het conflict; dat beleid moet verschillende aspecten omvatten zoals gezondheid, onderwijs, justitie en arbeid. Daarvoor moeten de nodige financiële middelen ter beschikking worden gesteld
 - het opmaken en verbeteren van registers met statistieken over seksueel geweld
 - middelen vrijmaken om ervoor te zorgen dat de nieuwe wettelijke initiatieven ter bescherming van de vrouwen in de praktijk kunnen worden omgebracht

De heer van Mele sluit zijn betoog af. Om 14u wordt het rapport van Oxfam overhandigd aan de Minister van Binnenlandse Zaken Yves Leterme. Jineth Bedoya neemt het woord.

Jineth Bedoya heeft gedurende 9 jaar geweigerd om over haar verleden te spreken. 9 jaar lang heeft zij geleden in stilte. Nu vertelt ze haar aangrijpend verhaal.

In feite spreekt zij in naam van duizenden vrouwen die het slachtoffer zijn van seksueel geweld in Colombia. Zij zijn haast per toeval verwickeld geraakt in het conflict. Voor het eerst is het mogelijk om over de situatie te praten. Jineth is tevreden dat er eindelijk een initiatief gekomen is om het probleem zichtbaar te maken. Ze is Oxfam Internationaal daarvoor heel dankbaar.

Het verhaal van duizenden vrouwen:

50 procent van de misbruikte vrouwen is minderjarig (tussen 14 en 17). Ook minderjarigen die deel uitmaken van gewapende groepen worden misbruikt. Het FARC bijvoorbeeld bestaat uit een 6000-tal kinderen, waarvan 50 procent meisjes. Meer dan de helft daarvan wordt seksueel misbruikt:

“Kinderen die aangenomen werden bij de guerilla werden verkracht door de commandanten. Zij raakten dikwijls zwanger door deze verkrachtingen en dan moesten zij abortus plegen. Soms gebeurde dit pas na zeven maanden zwangerschap. Andere meisjes moesten hun kind houden.”

Vaak is het zo dat seksueel geweld tegen vrouwen gebruikt wordt om duidelijk te maken dat een bepaald gebied of bepaalde economische grondstoffen officieel in beslag zijn genomen. Dit is ook wat Mariana overkwam:

“Mariana werd meegenomen naar een park. Voor het oog van haar vrienden en familie hebben 15 mannen zich aan haar vergrepen. Daarna werd ze met een mes verwond in haar darmen en in haar gezicht. De littekens die zij eraan overhield zijn onherstelbaar”

Vrouwen worden door de regering echter nooit als slachtoffers erkend.

Het verhaal van Jineth:

Jineth is journaliste voor de onafhankelijke krant *El Tiempo*. Ze werd ontvoerd nadat ze een reportage had gemaakt over wapenhandel. Ook de politie was bij haar ontvoering betrokken. Niemand van de misdadigers moest verantwoording afleggen.

“Ik wil rechtvaardigheid. Wij geloven allemaal dat seksueel geweld een misdaad is tegen de menselijkheid”

Jineth drukt haar dank uit, maar ook haar hoop op de steun van de EU en haar lidstaten.

VRAGENRONDE

Na afloop van de voorstelling werden vragen gesteld. De belangrijkste momenten krijgt u hier op een rij:

- Amnesty International beklemtoont dat zij reeds vijf jaar bezig zijn met een campagne tegen seksueel misbruik in Colombia. Zij vinden de samenwerking tussen organisaties een belangrijke strategie om de daadkracht te verhogen.
- Frieda Brepoels, Europees parlements lid voor NV-A, drukte haar wens uit om de samenwerking onmiddellijk te starten.
- Er kwam een vraag naar censuur bij de krant *El Tiempo*. Jineth beseft dat zij misschien ooit wel de prijs zal moeten betalen voor haar openheid. Zij weet dat zij misschien vermoord kan worden. Toch wil zij Colombia niet verlaten en wil zij blijven spreken over de wantoestanden in haar geboorteland.